Crònica de la pandèmia i els seus efectes – 2. Efectes en el curt termini

written by Josep Pérez Franco | 30 de maig de 2020

Abans d'entrar en la problemàtica específica del curt termini, vaig indicar en el capítol primer, que faria menció a les retallades, que és un aspecte que mereix aclariments i és la causa més directa de la situació sanitària actual. La culpa és negra i tothom l'esquiva, però convé tenir memòria i deixar les coses clares, especialment en el moment que tota la trompeteria socialista i els mitjans afins, carreguen tota la responsabilitat al president Artur Mas. Cal advertir que **la sanitat i l'educació són béns prioritaris** per a un país i que s'han de preservar. Les retallades es varen iniciar en l'etapa presidencial del Sr. José Montilla 2006-2010, que fou "entronitzat" contra pronòstic i diria que contra natura per ERC, formant legítimament la coalició anomenada popularment "tripartit" i que va deixar a l'oposició CiU, que foren els guanyadors de les eleccions. Totes les retallades fetes pels governs catalans no s'han fet per caprici, sinó per la pressió del govern de l'Estat, que va acumular un dèficit pressupostari important durant la crisi del 2008 i va rebre un sever advertiment de la UE. L'etapa següent del president Mas, 2010-2014, encara fou pitjor, ja que fou obligat a continuar retallant el pressupost en 1.500 milions d'euros, amb la reducció de 2.400 sanitaris i la supressió de 1.100 llits. Així mateix, foren retallats i congelats els emoluments del personal i també feren estalvis en el material i elements sanitaris. Aquests problemes els hem arrossegat i patit fins avui. El personal sanitari mirava indignat cap a la plaça sant Jaume de Barcelona i a alguns amics metges, indignats amb tota raó, els deia que equivocaven el destinatari de les seves reivindicacions, ja que no era la Generalitat, sinó que es

trobava a 600 km. Encara avui, malauradament, hi ha persones que desconeixen o no creuen que a Catalunya no li calia fer retallades i ara podríem gaudir d'una bona sanitat, si no fos perquè els nostres impostos de forma sempiterna volen cap a Madrid. Algú em pot objectar per què no es va retallar en altres partides pressupostàries, no sanitàries. Els qui hem estat gestors coneixem que quan t'obliguen a fer una forta retallada, s'ha de fer on hi ha el gros pressupostari. Es podien fer en altres partides que eren la xocolata del lloro?, per què no es negaven a fer-ho?, per la senzilla raó de no disposar de la clau de la caixa. De cap manera la meva exposició s'ha d'interpretar com una benedicció a les retallades, ans al contrari, Catalunya és econòmicament autosuficient i les penúries es produeixen per l'elevat dèficit fiscal de 16.800 milions d'euros (dades 2016) que no retornen, i així cada any.

Ha estat un fet lloable; la tasca abnegada i meritòria dels sanitaris, que han lluitat de forma incansable, per al guariment dels milers de persones afectades per la Covid-19, en unes circumstàncies adverses tot i el grau de desconeixement que inicialment hi havia de la malaltia. La societat ha expressat el seu reconeixement amb els aplaudiments espontanis diaris a les vuit del vespre, que els han estimulat, però no per això han deixat de considerar la seva retribució precària, que resulta injusta per a uns professionals que han dedicat molts anys a estudiar una carrera difícil i d'un alt nivell de responsabilitat en el seu exercici. Resulta difícil d'entendre la maquinària burocràtica, que segueix normatives i no pas el sentit comú. Havent fet torns de 12 hores, encara cobren menys, perquè no s'han considerat les hores extres. Anteriorment, fent 3 o 4 guàrdies, els metges residents podien percebre 1.600 € bruts mensuals i ara són mileuristes. Una de les conseqüències lògiques d'aquesta situació pandèmica, seria que el capítol sanitari es dotés de molts més recursos. En teoria és correcte i és el que la societat reclama, però els economistes fan una

anàlisi macroeconòmica de la situació i ens indiquen que les possibilitats que això sigui una realitat són petites, perquè les partides pressupostàries importants que afecten el benestar social, com la sanitat, l'educació, les pensions i altres, no solament no s'incrementaran, sinó que poden disminuir, per la baixada de recaptació d'impostos i el que no baixaran seran partides que poden ser prescindibles o susceptibles de retallades, com són tot l'aparell burocràtic de l'Estat, que no para de créixer. Observem que molts cops es duplica, a l'haver-hi competències traspassades a les comunitats autònomes, són prescindibles o ajustables tota la munió d'organismes i empreses públiques i semipúbliques de dubtosa eficàcia i necessitat, les despeses en forces d'ordre públic, exèrcit i armament. El manteniment d'una estructura diplomàtica ineficient, que correspon a una gran potència mundial. Les inversions de difícil justificació fetes amb poc criteri de racionalitat econòmica, que afavoreix exclusivament els grans grups constructors i les entitats financeres, que envolten la cort de Madrid, que molts anomenen el sistema "economia Cibeles".

La manca de recursos públics, que serà més acusat en els pròxims anys, per la baixada de l'activitat econòmica i que no permetran cobrir el pressupost estatal, se solucionarà com s'ha fet de forma endèmica, que és més endeutament, en el supòsit que el BCE i els grups financers continuïn comprant les emissions de deute, que en el cas de l'Estat espanyol, amb una ràtio de solvència a la baixa, pot suposar un pagament d'interessos alts, que per imperatiu de la Constitució, amb aquell article que van fer passar fa pocs anys amb nocturnitat a ple estiu, quan tots fèiem la migdiada, s'han de pagar per davant d'altres necessitats de l'Estat, de manera que constitueixi per aquest motiu una garantia per als creditors. Seria molt convenient fer una revisió i una racionalització de l'estructura administrativa estatal, per optimitzar despeses. No sembla que aquesta actuació figuri en l'agenda pública, sinó més aviat se suposa que s'actuarà amb la política de cop

de peu a la pilota cap endavant, que pot portar a la fallida. Malauradament i com els creditors públics i privats s'asseguren el cobrament dels interessos, dubtem que exerceixin un control pressupostari i una intervenció financera, com seria desitjable, per canalitzar les inversions en activitats productives i en aquelles que generin valor afegit, en el mitjà o llarg termini. Aquesta actuació de fiscalització externa contribuiria a encarrilar la política econòmica estatal.

Les conseqüències econòmiques d'aquesta situació inèdita són catastròfiques. Per veure algun tipus de paral·lelisme hauríem de retrocedir a segles enrere, quan es van produir episodis de pandèmia d'abast mundial, però amb una lenta propagació. Ara i per efectes de la globalització, la velocitat de propagació és ràpida i imparable per la pròpia dinàmica de les persones portadores i per la progressió geomètrica del contagi. Per analitzar un cataclisme semblant, hauríem de retrocedir a la segona guerra mundial, però tot i això, trobaríem que la indústria dels EUA funcionava a tot gas i el nivell del seu PIB també. De cop s'ha parat pràcticament tota l'economia. Aquest fenomen és d'una gran magnitud. Això vol dir que pràcticament els gegants industrials del món han parat màquines i el comerç mundial s'ha restringit fins a mínims. A casa nostra s'ha garantit l'adquisició d'aliments i medicaments, però sota l'amenaça que una situació més dilatada, hagués suposat una política de racionament per poder subsistir.

Hi ha un consens general en determinar que estem immersos en una recessió sense precedents. Es disposa d'estimacions dels efectes econòmics, que no afecten d'igual manera a tots els països. Aquí es preveuen caigudes per aquest any superiors al 10% del PIB i un atur per sobre del 20 % de la població activa. La darrera estimació del Banc d'Espanya xifra la caiguda en el 12,4% del PIB. Alguns economistes i el mateix Govern espanyol indiquen una corba de l'activitat econòmica en

forma de **V** i altres d'una **V** asimètrica. És possible que aquesta gràfica sigui vàlida per a alguns estats com Alemanya, que ha tingut una resposta fiscal immediata, i ha destinat a apaivagar el desastre el 10% del PIB de l'any 2019 i a l'altre extrem europeu se situa l'Estat espanyol amb una resposta de l'1%. En el nostre cas i veient els pocs estímuls públics, estimo que estem més a prop d'una corba en forma de **L**, que no és precisament l'escenari més optimista. Els economistes preveuen una millora en el 2021 de l'ordre del 6/8% i probablement una normalització a la tornada als índexs actuals per a l'any 2022. Com va manifestar en X. Sala Martín, els economistes no disposem de la bola de vidre per fer pronòstics fiables i el premi Nobel d'economia Joseph Stiglitz molt encertadament diu: "els economistes som fal·libles, perquè l'economia no és una ciència exacta, ja que depèn de les actuacions de les persones i les societats". La prova més evident del que indica l'hem pogut constatar en patir la urpada imprevisible que ens ha tocat viure. En aquest moment i parodiant el títol de la coneguda pel·lícula *Salveu el soldat Ryan* hem de dir ben alt: "Salveu l'economia". Ara és l'hora de l'actuació enèrgica de l'Administració pública, per no perdre llocs de treball i no permetre la caiguda de les empreses. Per això cal engegar la màquina de fer diners i no solament facilitats en moratòries i avals com està fent el govern espanyol, sinó posant diners, altrament la xarxa empresarial s'enfonsa. No s'han de témer els efectes de la inflació –disminució de la capacitat de compra monetària– perquè ara el mal no admet dilacions i seguint la teoria de Keynes toca incrementar el deute, després i un cop aconseguida la dinamització de l'economia, ja hi haurà temps de revertir el possible efecte inflacionista, aplicant polítiques de retorn del deute i altres mesures restrictives com el tipus d'interès.

Respecte a les expectatives en el curt termini i centrant-nos en el sistema econòmic català, que presenta notables diferències respecte al de la resta de l'Estat, podem

sintetitzar dient: **El sector agroalimentari** ha funcionat i funcionarà raonablement bé, per la forta demanda de la població confinada, però a la vegada registra la paràlisi del sector de l'hostaleria. Aquesta pressió de la demanda ha suposat un increment de preus en els productes frescos com les fruites, les hortalisses i els llegums, tot i que la disminució de preus d'altres béns com el petroli han repercutit favorablement en el conjunt de l'IPC.

El sector farmacèutic viu un moment dolç i positiu perquè la ciutadania s'ha conscienciat i s'ha sensibilitzat de la importància de la salut, les perspectives són favorables per l'increment de la despesa en salut.

El sector primari format pels subsectors agrícoles, ramaders i pesca bàsicament, presenten situacions no coincidents, tot i que el curt termini és favorable, però s'ha registrat una pèrdua important en les empreses dedicades a les plantes d'ornamentació i flors, per exemple han patit la supressió de vendes de roses per Sant Jordi. La pesca s'ha aturat temporalment per part de les confraries de pescadors, en part perquè la demanda de l'hostaleria ha desaparegut de cop. Encara que actuant amb noves precaucions sanitàries, reprendran la seva activitat. La demanda s'estabilitzarà en el moment que la restauració pugui emprendre la seva activitat.

El sector de la construcció, igual que en altres sectors, registrarà aspectes positius o negatius en funció de cada subsector. La rehabilitació i el manteniment d'edificis tindrà un bon nivell d'activitat. En canvi l'obra nova probablement patirà un estancament important, per la caiguda de la demanda i per la conseqüent baixada dels preus. Encara que aquesta situació pugui ser interessant per a nous compradors, davant la inseguretat laboral, la gent no voldrà córrer riscos. No s'espera demanda per part dels inversos estrangers que fins ara animaven el mercat. L'obra pública que és un instrument important de dinamització de l'economia, dependrà de la política econòmica pública i la seva capacitat financera. En

qualsevol cas, cal que les decisions estiguin orientades en obra pública d'utilitat i rendiment, i no pas en projectes innecessaris no rendibles, com la construcció d'aeroports sense avions o línies de TAV sense viatgers.

El consum i el comerç, excepte l'alimentació i la farmàcia, ha caigut en picat, pel tancament dels establiments. El petit comerç, si ha pogut aguantar aquests temps de penúria fent front a les despeses, podrà actuar amb certa normalitat. Però els magatzems i les grans superfícies tenen un futur difícil, pels problemes que origina la massificació i les precaucions sanitàries, que suposen un increment de costos operatius. Molts analistes auguren un futur molt pessimista a les cadenes tèxtils com Inditex i H&M degut al problema de distanciament social i perquè en pocs dies s'ha modificat la cultura dels consumidors, d'aquí ve l'increment exponencial de la compra en línia, que substitueix la presència física en els establiments. A conseqüència de tot plegat el subsector del transport i la logística han incrementat de forma notable l'activitat i s'espera un increment d'activitat sostingut.

Respecte al comerç exterior, que s'havia incrementat de forma substancial en el nostre país i que permetia una menor dependència del mercat interior, patirà una important davallada perquè els problemes econòmics no són particulars sinó generals i també afecten els nostres clients potencials de tot el món.

Els sectors del turisme i l'hostaleria, aquest any registrarà una important davallada en especial el turisme i el lleure vinculat al sol i platja. Aquest sector és molt important per l'economia catalana perquè aporta un 14% del PIB. A la vegada es pot produir un efecte mitigador, que pot afavorir les zones de muntanya menys massificades, perquè hi haurà turisme interior que abans es desplaçava a l'altra part de món. Avui el transport aeri o en vaixell ha experimentat una caiguda monumental de difícil recuperació. Els vols de baix cost seran difícils de mantenir, ja que s'espera un increment de preus en

les tarifes aèries superior al 50%.

A l'hostaleria li caldran noves fórmules perquè la societat no podrà suportar l'increment de costos que suposarà als establiments les mesures sanitàries i de distanciament que hauran d'aplicar.

Hem destacat un conjunt de sectors que estimem que suposen el 75% de l'activitat econòmica del país. No s'han detallat la diversitat de subsectors que integren el sector de la indústria manufacturera, així com les activitats artístiques i culturals, que es veuran afectades en major o menor grau en funció del tipus d'activitat, però li podem aplicar les mateixes regles dels altres sectors, que hem descrit anteriorment. Com a resum podem dir que la nostra economia suposa un volum en valor afegit d'uns 230.000 milions d'euros i probablement pot experimentar una caiguda de dos dígits percentuals, si acceptem l'estimació del Banc d'Espanya.

En el tercer capítol tractarem d'oferir criteris de prospectiva i també farem una descripció de les eines de reconstrucció econòmica, considerant la poca capacitat de decisió de què malauradament disposa Catalunya, que de ben segur que amb el bon nivell dels nostres economistes, que poden orientar la política econòmica i la capacitat industrial i empresarial del país, podríem sortir-nos-en molt millor sols.